

Fortepiano o'qitishda o'quvchining emotsional idrokini rivojlantirish usullari

Niginabonu Idrisovna Navro'zova
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada fortepiano ta'limi jarayonida o'quvchilarning emotsional idrokini rivojlantirish usullari, bu usullarning nazariy asoslari, amaliy metodlari va pedagogik yondashuvlari chuqur tahlil qilingan. Fortepiano o'rgatishda faqat texnik ko'nikmalar emas, balki musiqiy asarlarning mazmuni, xarakteri va emotsional boyligini his qilish ham muhim o'rin egallaydi. Emotsional idrokni rivojlantirish orqali o'quvchilar chuqurroq musiqiy tafakkurga ega bo'ladi, ijrochilik madaniyati shakllanadi va musiqaga bo'lgan individual munosabat kuchayadi. Pianino o'qitishning o'yinga asoslangan yondashuvi, ayniqsa, bolalar uchun o'quv jarayonini yanada qiziqarli, rag'batlantiruvchi va samarali qilish uchun o'yin elementlaridan foydalanadigan usuldir.

Kalit so'zlar: fortepiano, emotsional idrok, musiqiy tafakkur, musiqiy tarbiya, ijodiy faoliyat, musiqiy obraz, pedagogik texnologiyalar, nazariy asos, amaliy metodlar

Methods of developing students' emotional perception in piano teaching

Niginabonu Idrisovna Navro'zova
Bukhara International University

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the methods of developing students' emotional perception in the process of piano education, the theoretical foundations, practical methods and pedagogical approaches of these methods. In piano teaching, not only technical skills are important, but also the perception of the content, character and emotional richness of musical works. Through the development of emotional perception, students acquire a deeper musical thinking, a performance culture is formed, and an individual attitude to music is strengthened. The game-based approach to piano teaching is a method that uses game elements to make the learning process more interesting, stimulating and effective, especially for children.

Keywords: piano, emotional perception, musical thinking, musical education, creative activity, musical image, pedagogical technologies, theoretical basis, practical methods

Kirish. Zamonaviy musiqa ta'limi o'quvchining har tomonlama rivojlanishiga xizmat qilishi kerak. Ayniqsa, fortepiano o'qitish jarayonida o'quvchilarning musiqani emotsional idrok etish qobiliyatini rivojlantirish, ularni musiqiy obrazlar orqali fikrlashga, his qilishga va musiqiy nutqni anglashga o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Fortepiano darslari odatda texnik mashqlar, notalarni o'rganish, ritm va musiqiy nazariya bilan bog'liq ishlardan iborat bo'ladi. Ammo bu jarayonda o'quvchining emotsional dunyosi, musiqani his qilish qobiliyati, obrazlarni tasavvur qilish va ularni ifoda etish salohiyati e'tibordan chetda qolmasligi kerak.

Mazkur maqolada fortepiano ta'limi orqali o'quvchilarda emotsional idrokni shakllantirish va rivojlantirishning samarali usullari nazariy hamda amaliy jihatdan ko'rib chiqiladi.

Pianino o'qitishning o'yinga asoslangan yondashuvi, ayniqsa, bolalar uchun o'quv jarayonini yanada qiziqarli, rag'batlantiruvchi va samarali qilish uchun o'yin elementlaridan foydalanadigan usuldir. Taroziylar va mashqlarning qattiq amaliyoti o'rniga, u o'yin, ijodkorlik va o'yin-kulgi orqali musiqiy mahoratni egallashga yordam beradi.

O'yinga asoslangan yondashuvning asosiy xususiyatlari

Motivatsiya va qiziqish: murakkab vazifalarni o'yinga aylantirish o'quvchilarning qiziqishini saqlab qoladi va stressni kamaytiradi. Darslar oddiy ish sifatida emas, balki qiziqarli sarguzasht sifatida qabul qilinadi.

O'yin elementlaridan foydalanish: belgilar, qiyinchilik darajalari, mukofotlar (masalan, stikerlar yoki ochkolar) va kompyuter o'yinlariga o'xshash raqobatbardosh elementlar jarayonga kiritilgan.

Hikoya va tasavvur: Talabalar o'zlarini musiqiy izlanishlar qahramonlari sifatida tasavvur qilishlari mumkin. Misol uchun, talaba har bir muvaffaqiyatli takrorlash uchun pianinodagi narsalarni qayta tartibga soladigan "Daryodan o'tish" o'yini maqsadga qiziqarli tarzda erishishga yordam beradi.

Ijodkorlik va improvizatsiya: O'yinga asoslangan yondashuv ijodkorlikni rag'batlantiradi va musiqiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, bolalar o'yinlar uchun o'zlarining kuylari yoki hikoyalari bilan chiqishlari mumkin.

Kompyuter texnologiyalari: Ko'pgina zamonaviy usullar pianino o'rganish uchun raqamli ilovalar va onlayn o'yinlardan foydalanadi, turli darajadagi kurslar va qo'shiqlarni taklif qilish orqali jarayonni o'yinga aylantiradi.

O'yin texnikasiga misollar

Eslatma nomlari: Eslatmalar xodimlarda yashovchi belgilar bo'lishi mumkin. Masalan, har bir nota hayvon yoki guldur.

Ritm o'yinlari: qarsak chalish, oyoq urish yoki kulgili qofiyalar orqali ritmlarni yodlash.

Taktil o'yinlar: buyruq o'yinlari orqali holatning bir zumda o'zgarishini (masalan, dinamika yoki tez qo'l harakati) mashq qilish.

"Oxiridan o'rganish": Murakkab asar boshidan emas, balki oxiridan o'rganiladi. Birinchidan, oxirgi qism, keyin oldingi va boshqalar o'ynaladi, shuning uchun talaba tezroq muvaffaqiyatga erishadi.

Raqamli ilovalar: Flowkey, Simply Piano yoki Yousician kabi o'quv jarayoniga interaktivlik va o'yin mexanikasini qo'shadigan ta'lim ilovalaridan foydalanish.

O'ynoqi yondashuvning afzalliklari

Yaxshilangan konsentratsiya: o'yin faoliyati asbobni o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan konsentratsiyani rivojlantiradi.

Nozik motorni rivojlantirish: o'ynoqi mashqlar qo'lda epchillik va muvofiqlashtirishni rivojlantiradi.

Har tomonlama rivojlantirish: Pianinoda qiziqarli tarzda chalish mantiqiy, eshitish va hissiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Psixologik to'siqlarni kamaytirish: o'yin usullari o'quv jarayonini kamroq rasmiy va qat'iy qiladi, bolaga dam olishga va o'yindan zavq olishga yordam beradi.

1. Emotsional idrok tushunchasi va uning musiqiy ta'limdagi o'rni

1.1 Emotsional idrokning mohiyati

Emotsional idrok - bu insonning tashqi yoki ichki ta'sirlarga nisbatan emotsional javob qaytarish, ularni his qilish va tushunish qobiliyatidir. Musiqa san'atida bu tushuncha yanada chuqurroq ahamiyatga ega, chunki musiqa bevosita emotsiyalar orqali ta'sir etadi.

Fortepiano asarini chalish jarayonida ijrochining texnik salohiyati bilan bir qatorda asarni tuyish, obrazni anglash, va uni his-tuyg'ular orqali yetkazish qobiliyati katta ahamiyatga ega.

1.2 Bolalarda emotsional idrok shakllanishi

Psixologlar fikricha, bolalarning emotsional sezgirliги yoshga qarab rivojlanadi. Musiqa mashg'ulotlari bu jarayonda muhim rol o'ynaydi:

- a) Emotsional holatlarni musiqiy obrazlar orqali ifoda qilish;
- b) O'z hissiyotlarini musiqaga solish va unga nisbatan ichki munosabat bildirish;
- c) Asarlardagi kayfiyatni tushunish va u bilan birga "yashash".

2. Fortepiano ta'limida emotsional idrokni rivojlantirishning pedagogik asoslari

2.1 Musiqa asarini emotsional tahlil qilish

O'quvchiga asarni o'rgatishdan avval, pedagog asarning xarakterini, undagi emotsional rang-baranglikni tahlil qilib berishi zarur. Misol:

Kayfiyatni aniqlash: Asar quvonchlimi, g'amginmi, sokinmi yoki dinamik?

Obrazli savollar: "Bu asar kim haqda?", "Undagi his-tuyg'ularni qanday tasvirlay olasan?"

Dialog usuli: O'qituvchi va o'quvchi asar haqida suhbatlashadi.

2.2 Asarni obrazli tasvirlash orqali idrokni chuqurlashtirish

Bu metod bolalarning tasavvurini faollashtiradi. O'quvchidan quyidagi topshiriqlar so'raladi:

- Musiqa asariga nom berish;
- Uni biror voqea, tabiat manzarasi yoki multfilm sahnasi bilan bog'lash;
- Rasm chizish yoki hikoya yozish orqali asarning mazmunini tushuntirish.

2.3 Tovush boyligini shakllantirish

Emotsional ifodaning asosi - bu tovush boyligi va ifoda yuksakligidir. O'quvchi tovushni qanday olish, kuchli-yumshoq, tez-sekin, legato-stakkato kabi ijro usullar orqali his-tuyg'ularni qanday yetkazishni o'rganadi.

3. Emotsional idrokni rivojlantirishda musiqiy asar tanlashning roli

To'g'ri tanlangan musiqiy asar bolaga emotsional dunyosini boyitishda yordam beradi. Asar quyidagi jihatlarga e'tibor qaratib tanlanadi:

- Yoshga mos bo'lishi (psixologik jihatdan);
- Oddiy va tushunarli musiqiy tuzilishga ega bo'lishi;
- Emotsional kontrastlarga boy bo'lishi.

Misollar:

C. Gurlitt, R. Shuman, D. Kabalevskiy kabi kompozitorlarning bolalar uchun yozilgan asarlari emotsional sezgirlikni oshirishda samarali hisoblanadi.

4. Emotsional idrokni rivojlantirishga yo'naltirilgan amaliy metodlar

4.1 "Savol-javob" texnikasi

Musiqiy frazalar orqali o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida emotsional "savol-javob" tashkil qilinadi:

Pedagog bir frazani ifoda bilan chaladi, o'quvchi unga o'z emotsional "javob"ini beradi.

4.2 Rolga kirish (dramatizatsiya)

O'quvchi o'zini asardagi obraz o'rniga qo'yadi. Masalan:

"Sen hozir afsonaviy qahramonsan, qo'lingda fortepiano - sening quroling" kabi tasavvuriy topshiriqlar ijodiy yondashuvni rivojlantiradi.

4.3 Emotsional kontrastlar orqali mashq qilish

Bir asarni ikki xil kayfiyatda chalib ko'rish:

Masalan, "quvonchli" va "g'amgin" ohangda bir xil frazani ifodalash orqali his-tuyg'ularni nazorat qilish va boshqarishni o'rgatadi.

5. Forteplano o'qituvchisining roli va pedagogik yondashuvi

5.1 Emotsional muhit yaratish

Darsning boshlanishidan yakuniga qadar o'qituvchi darsda qulay, ochiq, emotsional jihatdan boy muhit yaratishi lozim. O'quvchi xato qilishdan cho'chimasligi, o'z fikrini erkin ifoda etishi, musiqiy eksperimentlar qilishga tayyor bo'lishi kerak.

5.2 Shaxsiy namuna

O'qituvchining o'zi musiqa asarini emotsional ifoda bilan chalishi o'quvchiga ta'sir ko'rsatadi. Bu orqali o'quvchi tovushlar orqali emotsiyalarning qanday ifodalanishini o'zlashtiradi.

5.3 Individual yondashuv

Har bir o'quvchining emotsional dunyosi o'ziga xos. O'qituvchi o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, ruhiy holati, estetik didi va emotsional sezgirligini hisobga olgan holda metodlarni tanlashi lozim.

6. Raqamli vositalar orqali emotsional idrokni rivojlantirish

Zamonaviy raqamli texnologiyalar ham bu jarayonda qo'llanilishi mumkin:

Audiovizual tahlil: Musiqa tinglash davomida tasviriy effektlar orqali asarning kayfiyatini tahlil qilish.

Raqamli nota dasturlari: "Flowkey", "Simply Piano" kabi ilovalar orqali emotsional ijro mashqlari bajarish.

Online konsertlar tahlili: Mashhur fortepiano ijrochilarining emotsional chiqishlarini ko'rish va tahlil qilish.

Xulosa. Forteplano ta'limida o'quvchining emotsional idrokini rivojlantirish - bu nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarning, balki shaxsiy dunyoqarash va estetik sezgirlikning shakllanishidir. Emotsional ifoda orqali o'quvchi musiqiy asarning ichki mohiyatini chuqurroq anglaydi, o'z ichki dunyosini musiqada ifoda etishni o'rganadi. Pedagogning asosiy vazifasi - bu qobiliyatni aniqlash, uni qo'llab-quvvatlash va to'g'ri yo'naltirishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34

2. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыки. Scientific progress 2 (6), 940-945

3. КБ Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56

4. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362

5. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120

6. КБ Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education* 3 (3), 1026-1031
7. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and education* 3 (8), 145-150
8. КБ Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and education* 3 (5), 1326-1331
9. КБ Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555
10. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374
11. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101
12. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118
13. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025
16. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. *Academy*, 57-59
17. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. *Scientific progress* 2 (3), 1013-1018
18. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
19. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451

22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. Детальный анализ музыкального произведения. Science and Education 4 (2), 1069-1075
24. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. Science and Education 4 (3), 545-551
25. КБ Холиков. Тенденции строгой и детальной фиксации в музыке. Scientific progress 2 (4), 380-385
26. КБ Холиков. Эффективные способы изучения музыкальных элементов в школьном обучении. Scientific progress 2 (4), 108-113
27. КБ Холиков. Природа отношений, регулируемых инструментом возбуждения музыкальных эмоций при коллективном пении. Scientific progress 2 (3), 1032-1037
28. КБ Холиков. Специальный барьер для заключительного этапа каденции как процесс музыкально-технической обработки произведения. Science and Education 4 (7), 345-349
29. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. Science and Education 6 (1), 21-27
30. КБ Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2, 955-960